

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRRAK:

Egész évre 160 L. Félévre 80 L.

Negyedévre 40 L.

!!!!!! Egyes szám ára 7 Leu. !!!!!

Felelős szerkesztő és kiadó:

BYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihály Utcaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 6 Leu.

Madách Imre.

Szemeinket még a Petőfi-ünnepélyek fénye tölti be s a nagy tömeg káprázata nem is oszlik egyhamar, de a mi szemeknek tovább is kell látniuk. Tul ez ünnepélyek fényén, tul ez ünnepi újjongásokon, áhítatos csöndben vonul fel egy drága emlékű lény: Madách Imre.

Az 1923-ik év az Ő emlékezetét is hozta; ott született alig 20 nappal később, mint Petőfi (1823. jan. 21. Nográdm. Alsósztagován). E terminusok közelsége miatt a nagy közönség szemében e 100 éves évfordulók ünnepe alkalmával Petőfi nimbusza, mintha csökkentené Madách nagyságának tiszta meglátását; mert Petőfi mindenkié tekintet nélkül korra, nemre és értelemre; Madách ellenben csak keveseké, a gondolatokba mélyedni szeretőké... Petőfi az ifju, Madách a férfi; szinte egymást kiegészítve reprezentálják külföld s a nagy világ előtt a magyar szellemet.

Madách is korán adta jelét költői tehetségének: mint tizenhét éves ifju már közreadta első verskötetét „Lantvirágok“ címen. De az Ő beteg testéből, leányosan anyás lelkületéből fakadt ifjukori versek ezen forradalmi időben csakis kis körben lettek hallgatókra; e kornak Petőfi erőteljes dalai kellettek.

Iskolái végeztével s a jogi tudományok befejeztével ügyvédi diplomát szerzett és Nográdvármegye alispánja mellett joggyakornok, majd aljegyző és később 1842-ben táblabíró lett. 1844-ben nőül vette Fráter Erzsébetet és csesztvei birtokára vonult, hol családjának és gazdaságának élt. Az elnyomatás idején 1852-

ben egy évi fogságot szenvedett s ez idő megölte családi boldogságát is.

A költészettől sohase vett bucsut, minden idejében ez volt élete menedéke; boldog életidejében lelke virágaival; szomorú napjaiban emésztő gondolataival oda vonult el. A lírát is kedvelte, de a nagyobb alkotások inkább vonzották, így írta meg „Férfi és nő“ című drámáját; majd „Csák végnapjai“ és „Mária királyné“ címűeket és végül főművét: „Az ember tragédiáját“, melyen 1857—1860-ig dolgozott. Az 1861-ik évben, mint országgyűlési képviselő került Budapestre, főműve kéziratát elvitte Arany Jánoshoz, aki szíve melegével üdvözölte Madáchot és „Az ember tragédiá“-ját még az év őszén bemutatták a Kisfaludi Társaságban; 1862-ben kiadta. Ugy a Kisfaludi Társaság, mint a Tudományos Akadémia tagjai közé választotta. Költői nagy sikerét csak kevés ideig élvezhette, alkotásait ujjabbakkal nem gyarapíthatta, mert régi szív baja állandóan gyötörte és 1864. okt. 5-én megszűnt élni.

A költészetért rajongó magyar lelkeket még mindig a Petőfi eltűnésével érzett nagy veszteség mérlegelése és fájdalma töltötte be, mikor az ég szinte kárpótlásul a horizont fölé emelte Madáchot. Arany János a triász másik tagjának Tompának így jelenti az eseményt: „Végre fedeztem fel egy igazi talentumot Faust-féle drámai kompozíció, de teljesen a maga lábán jár. Hatalmas gondolatokkal teljesen. Első tehetség Petőfi után, ki egészen önálló irányt mutat.“

„Az ember tragédiája“ Madách költői munkásságának összesége — a szó szoros értelmében — ebbe ültette át, foglalta be előbbi műveiben található eszméit, gondolatait. Az egész mű eszméje az emberiség küzdelme, feltörekvése és visszahullása, egymásután meg-

ismétlődő történelmi képekben. Természeti törvényként fejezi ki ezt, de egyuttal bizonyítja azt is, hogy minden visszaesés után marad egy kis plusz, amely a hullámvonal tengelyének emelkedést ad s ezzel érzi magát feljogosítva arra, hogy egy aláhanyatlásnál az örvény szélére került, kétségbeesett embert viszarántsa s magas célpont felé mutatva, lelkesedést oltson belé: „Ember küzdj és bizvabizzál!” Kell a felemelkedés tudata, mert, ha felemelkedés nem követné a hanyatlást, akkor az emberiség jobb része is feladná a küzdelmet. De Madách, ki a szenvedések utairól hozta mélységes, nagy erejű emelkedett költői gondolatait, — meg tud győzni arról, hogy az emberből az eszmékért való lelkesedés nem ölhető ki s egy eszmével a bukás sem dicsötelen, csak tragikus, s ez is csak a maga emberi szempontjából, mert még magasabb szempontból az a látszata is eltűnik, beleolvad egy szükségszerűségbe, mivel a véges ember a végtelenség részese, melyben tudásra törpe és vakságra nagy. E magas szempontra emelkedve még az a kérdés is megkísérti: vajjon a lét több-e, mint álom? De bármint van is, ezen belül van az egyének és összeségének az emberiségnek élete, története s ezt veszi vizsgálat alá a kezdettől a végig, a teremtéstől az elmulásig s az emberiség történetében keresi az abszolút embert, hogy benne a lét és nem lét közé hidat verjen; őrt állítson, aki álom és való egymásba olvadását figyelje, fürkészsze. Maga is egy ezek közül.

Madách nem egy ember életfolyásából meríti eszméit, gondolatait, hanem az egész emberiség létező és elképzelt életéből, s ezért tanítása minden kor, minden idő, minden emberének szól.

Halmágyi Samu.

A tehetségek kutatása.

Lapunk mult számában irtunk arról, hogy a kiaknázatlanul álló szellemi értékeket váltsuk ki az emberek lelkéből; a gazdasági kincseket hozzuk felszínre a föld belsejéből s teremtsünk jövedelmezően pezsdülő életet: az ipar, kereskedelem okszerű fellendítésével. Ez által megélhetést nyújtó keresetforrást biztosítunk minden munkáskéz számára s vagyoni helyzetbe és a haladás útjára indítjuk intézményeinket, végeredményében egész államunkat.

A földben rejlő kincsek feltérásának szükségességéről kiváló értekezést közöltünk *Dr. Szörnyti Béla*

korán elhunyt közgazdasági írónk tollából; jelen alkalommal a *munkára nevelés* ismertetéséről adunk, hasonlóan nagyjelentőségű cikket: *Pataksalvi Zsigmond* volt fogarasmegyei m. állami, jelenleg kolozsvári unitár. tanító-kartársunktól. Igéretét birjuk jeles tehetségű: a kézimunkák terén művész-mester írónknak arra nézve is, hogy az egyes kézimunka mezőkön részletekre kiterjedő cikkeivel utat mutat, módozatokat jelöl meg a munkára nevelés és képzés terén. Buzdító, általános jellegű cikkét az alábbiakban adjuk:

Az élet útja: a munkára nevelés.

Ha élni akarunk, dolgoznunk kell. Azonban ha a munkát csak a *kell* nyomasztó hatása folytán végzünk, akkor akár kényszermunkának is nevezhetjük azt, mely esetben maga az élet is csak elkényszeredett neheztség gyanánt fekszik ólomsúlyával vállainkra.

Tehát a munkát meg kell kedvelni, szeretni, ha az életet is kellemessé akarjuk tenni.

Az emberiség élettörekvése odairányul, hogy e földi létet lehetőleg boldoggá tegye. Ez irányu törekvésben *hiány* nincsen, de *hiba* az éppen elegendő van. E tény mellett bizonyít az a szomorú körülmény, hogy az emberiség nagy többsége minden boldogság utáni törtető igyekezete mellett is boldogtalan, mert elégedetlen.

Ennek magyarázatát részben abban találjuk, hogy legtöbbször a jóléttel párosult boldogságot munka nélkül akarják maguknak — akár a mások megrövidítése árán is — biztosítani. Ez a mai emberiség nagyobb hányadának átkos hűne. Ma nem azt keresik az emberek, hogy miféle komoly, odaadó munkával tehetnek szolgálatot maguknak, övéiknek, embertársaiknak úgy, hogy lehetőleg a köznek is javára munkáljanak általa, hanem főigyekezetük abban merül ki, hogy akár minden emberi jog, isteni szentség eltiprása árán is a mások megrövidítésével, kijátszásával, az alárendelt közegek elnyomatásával, a nyilvánosság előtti nagyképszerűséggel, az embertársak becsapásával csunya, egyéni, önző céljaikat szolgálhassák és szolgáltatassák. Hadd sinylódjék a közügy, hadd szenvedjen az alá- és mellérendelt viszonyban élő embertárs ügye, igazsága; csak az önző cél érje el kaján vigyorgás közt a diadaliv tetőpontját.

Ez a lelket mértelyező beteges irányzat rántja az emberiség mai többségének korhadtt erkölcsű nagy tömegét az önzés bűzös fertőjébe.

Mindez főképpen az anyagi érdekek lehetőleg munka nélküli elérési törekvésének torzszülöttje.

Hogy lehet e bajt orvosolni?

Hol kell az adagolást kezdeni?

Az első kérdésre az lehet a felelet, hogy az embereket a munka megkedveltetésére és annak lelkiismeretes végzésére kell szoktatni s minden rendű és rangu egyén tisztességes foglalkozásának kellő módon való értékelésével megillető jogait és járulékait elöngedhetetlenül szükséges biztosítani, hogy a különböző kényszerhelyzetnek és a spekulánsok lelketlen számításainak, vagy a mások sorsával eléggé nem törődő fölényeskedőknek ne legyen szerencsétlen áldozata lehe-

tőség szerint senki, hogy a jól végzett munka tudatának boldogító jutalma mellett készséges megelégedéssel teljesítse ki-ki a hivatása terén ráváró feladatokat. Ez állapot kifejlődéséhez egymás munkájának kölcsönös értékelő megbecsülése feltétlenül szükséges. Egy gép gyengének látszó szerkezeti részére éppoly szükség van, mint a lendítő, nagy kerékre. Az ilyféle természetű viszonyok rendes mederben folyása adhatja meg a dolgozni akaró emberek munkakedvét és szüntetheti meg az emberi különböző jogok lábba tiprásának átkos alakulatát.

A második kérdésre azt lehet feleletül adni, hogy bár mindenkinek minden alkalmat meg kellene ragadnia a magunk és embertársaink javára gyümölcsöző értékes munka felhasználással, melynél fogva úgy a gyermek, mint ifju, valamint felnőtt egyén eleget kellene tegyen a körülményei szerint rá váró kötelesség teljesítésnek; de mivel a mai felnőtt emberek nagy többségét a már fennebbi megállapítás szerint általában a komoly, belső értékkel bíró munka kerülőjének lehet nevezni, az emberiség ezirányú átformálásának nehéz, de fontos munkáját az iskola kell megkezdje, fejlessze, mert a mai átmeneti kor emberei közül a gyermeket lehet olyannak tekinteni, akiből a ráneveléssel a jövőnek a hasznos polgárokat lehet és kell nevelni, mert mint a fejlődési alakulatában elgörbült nagy lát neveléssel már nem lehet idomítani, de egy ilyen irányú hajlékony hajtást idejekoráni kellő kezeléssel akár egyenes fává is nevelhetünk: úgy valamely hibás irányzatban megcsontosodott felnőtt embert sem sok reménnyel kezelhetünk átalakító törekvéssel, de az irányításra alkalmas embercsemetek általában nevelési, oktatási eljárásunk milyenségének eredményét visszatükrözik majd cselekedeteikben. Azért legfőbb gondunk legyen a jövő embereinek most még fiatal, idomítható állapotban lévő anyagát közhasznú embereké formálni a maguk és emberi közösség számára.

Szeretessük meg velük a munkát kis korukban, mert amit a fogékonyságra legalkalmasabb ezen időben plántálunk lelki életük termékeny talajába, annak gyökérszála mélyre hatolnak s azt nem sodorja el könnyen az élet különböző vészes forrása, hanem állandó jellegű tulajdona marad birtokosának.

Az iskoláknak általában az a hibája, hogy azok inkább csak a szellemi irányzat felé törekedve, elméleti oktatásban és idealizmussal tulhajtott nevelésben részesítik az emberi sarjadékokat.

Az élet pedig inkább gyakorlati alapokon nyugvó reális valóság. Tehát az iskolák nem követnek mindenben helyes irányt, mert nem a való életre készítik elő növendékeiket. Itt megváltoztatásra szoruló rendszer-hiba van. Ennek bekövetkezéséig is szoktassuk meg a kis emberfeleségeket a nekik való munkákkal leendő foglalkozásra és kedveltsük, szeretessük meg velük azok gyakorlását s ha ez sikerül, akkor olyan nemzedékek következnek sorra, kik örömeiket, boldogságukat lelik a munkával járó, léleknevelő foglalkozásban. Carlyle szavai szerint: »A munkáskéz a földkerekség királyi pálcája.«

Aki a munkát igazán kedveli, annak soha unalmas, lélekölő, vagy züllésre csábító pillanata nincs s ezen felül úgy magának, mint embertársainak hasznoshozó eredményekhez is juthat általa.

Az iskola célja a fiatalság nevelése, formálása, fejlesztése. Amit nem helyesen végez, vagy ha a közben megváltozott viszonyok mást kívánnak, azt könnyörtelenül kimutatja az élet a maga próbái során és lerombolja annak forrása s a hivatásos iskolának a hibák kiigazítására, a hiányok pótlására kell törekednie az utódok nevelésénél, oktatásánál.

A lélek művelésére alkalmas szellemi munka mellett megfelelő helyen és módon egymásra zavaró hatás nélkül vagyis inkább kiegészítőül álljon hát ott a gyakorlati munka is a maga nemesítő s az életre irányuló, megalapozó hatásával.

Az iskolában tanított kézimunka során szoktassuk rá tanítványainkat, hogy lehetőleg maguk készítsék meg saját játéktárgyaikat is. Az így készített tárgyak még ha kezdetlegesek, esetlenek is, sokkal többet jelentenek a gyermek lelki életében, mint a drága áron szerzett bazári tárgyak, mert abban saját tevékenységének eredménye gyönyörködteti s nem a külső csillogó máz, mint emebben.

Mindenik iskola válassza meg a neki megfelelőbb kézimunka nemét, mert e tekintetben a szükséglet szerint más-más a kívánni való nemcsak a városi és falusi iskolától, hanem vidékenként is aszerint, amint azt a lakók foglalkozása, vagy esetleg valamely bevezetett háziiparág igényeli.

Anyag hozzájuthatás szempontjából e rendkívüli időben a várossal szemben nagy előnyben vannak a faluhelyek, hol az agyag és faanyag stb. kézügyben van.

Azonban, hogy az iskola ebbeli rendeltetésének megfelelőhessen, szükséges arra fordítandó idő és eszközök birokába is juttatni, mert a lehetőség megadása nélkül követelésekkel sem szabad a különben is túlterhelt iskolával szembeállítani.

Az egészben aztán nem az a fő, hogy itt tulkövetésekkel álljunk elő, mert ily vegyes foglalkozás keretében — mint az iskola is — nem lehet egy szakirányú dolgot tulhajtásba vinni egyebek rovására, hanem az a fontos, hogy megkedveltesse a munkát az emberi sarjadékokkal és megfigyelve, hogy kinek mire van hajlama, képessége s azt arra irányítani az élet utjai közül, melyen biztosabb járásu s rátermettségénél fogva eredményesebb tevékenységű tud lenni.

E követelménynek az iskola is úgy tudna igazában eleget tenni, hogyha a szükséges elemiek elsajátítása után erre egy külön tagozatu beosztást létesítenének.

Az eddigi hibák egyike az volt, hogy aki jól tanult, azt okvetlenül szellemi pálya felé utalták s csak azokat szorították gyakorlati térre, akik nem voltak képesek az iskolai tanulásban kellően haladni, vagy rossz magaviseletük miatt nem tűrték meg ott. A selejtesek közül kevés vált becsületére az ily irányu próbálkozásnak is.

Az igaz, hogy a tanuláshoz szellemi képesség

kell, de ha egy technikai, mechanikai, vagy bármiféle kézügyességi arravalósággal megáldott egyént kellő szelelmi képzettséggel a természettől számára kijelölt utra vezetünk, ott sokkal hasznosabb, eredményesebb munkásságot fejthet ki, mintha a poros akták elintézésében merül ki élettevékenysége. A gyakorlati, önálló pályákon való sikeres működéshez van igazán szükség az egyéni kiválóságra.

Az általános irányu iskola célja tehát e tekintetben nem az kell legyen, hogy ő formáljon szakképzett emberekké — ezt a különböző szakiskolák végzik — hanem a képesség felfedezése után az élet utjai közül a neki megfelelőbbre irányítás, hogy pl. egy kiváló kézügyességű v. találékony egyén ne tévelyegjen mondjuk egy irodában és fordítva, stb. stb.

Az iskolai kézimunka körébe tartozhatik a papirhajtogatás, fűzés, agyagmintázás s ahol lehet a fafaragás, (slöjd) még szalma- és vesszőfonás.

Akik bármi akadály folytán rátermettségük mellett is az elemi képzettséggel kell maradjanak, azoknak is fel lehet értékesen használni istenadta tehetségüket, ha kellő figyelemre méltatva a parlagon heverés helyett az iskolán túl is foglalkoztatjuk és munkájuk termékeinek elhelyezésében tőlünk telhető módon segítsük.

Ezt olyanformán gondolom, hogy egyes vidékeken vagy kisebb körben egyes községekben az ott szokásos vagy az anyag beszerzés, termelés, vagy értékesítés szempontjából megfelelőbbnek látszó kézimunka félésekből szakszerű ismeretterjesztő, gyakorlati oktatások tartásával meg lehetne honosítani egyik helyen pl. a szalmafonást, másikon vesszőfonást, harmadikon kefekötést, másutt villa, gereblye és különböző gazdasági eszközök készítését, különösen a nők között a most divatossá vált igen értékes perzsa-szőnyeg szövést s egyéb őket érdeklő munkákat.

Szülőfalumban pl. már régebben egy pár télen egy kerek mester vezetése alatt faragó tanfolyamot rendeztek s azóta minden valamire való ifju gazda el a keréig minden gazdasági eszközét oly izlésesen el tudja készíteni, hogy bárhol szívesen pénzt is adnának munkájukért, ha piacra vinnék.

Ugyanott néhány év előtt egy pár leánynak megmutattam a szalmakalap kötés azelőtt általuk ismeretlen módját (nem a szokásos lapos szalagkötést) s azután többen elsajátítva, ma majdnem minden ifjunak olyan kötésű házilag készített kalapja van, amely fajtából ami piacra kerül, elkapkodják sokkal magasabb áron, mint a régi fajtát.

Képezdei tanuló koromban boldog emlékü igazgatónk egyszer egy — saját kötésű kefékkel — megpakolt általvetővel terhelt fancsali (Udvarhelyra.) székelly legényt hozott be hozzánk, ki oly ügyes tárgyakat készített, hogy amit mi meg nem vásároltunk, a kereskedő készséggel megvette tőle elárúsításra.

Menekülés alatt Békésben vesszőfonással készített oly ügyes asztalt, széket, gyermekkocsit, gyermekágyat stb. láttam, ami bámulatra méltó.

Az ily körülményeket nem kellene figyelmen ki-

vül hagyni, hanem megragadni és értékesen felhasználni, szakszerű kioktatással fejleszteni.

Az egyes vidékeken központoként lehetne valami szövetkezeti alapon álló ilyfajta tárgyak részére gyűjtő, átvevő raktárféleket létesíteni, honnan más vidékre, esetleg a szükséglet szerint külföldre is lehetne tömegesen szállítani a versenyképes darabokat bármiféle arra alkalmas munkából.

Ha nem lehetne szövetkezeti alapon, egyes pénzemberek bevonásával kellene próbálkozni.

A székely nép ősz természeténél fogva furó-faragó, szövő-fonó, szóval kézügyességénél fogva a háziipar művelésében annyi rátermettséget magában rejtő nép, aminél e tekintetben bárki más sem lehet előbb álló.

Ezt a természeti ősz kincset nem kellene kiaknázatlanul hagyni, aminek jövedelme silány talaju birtokhozama mellett a mind nehezebbé váló megélhetési időben kisegítésül is szolgálna anyagi gondjaik közt.

Elszórtan egyesek próbálkozásai, ha nem járnak nagyobb eredménnyel, inkább lehetne arra számi:ani ha valamiből tömeges mennyiség szállításra készülhetne állandóan.

Ha a tanítók általános szövetsége megvalósulhatna s ez uton egy közösségben működhetnénk, az egymással való összekapcsolódás folytán ily törekvésekben is segítségére lehetnénk kölcsönösen egymásnak, az ügynek, főleg pedig az irányításra, támogatásra utalt népek, mindenki a maga körében a megvalósítható ágazatok érdekében munkálva.

A népet mások csak akkor veszik észre, amikor szükségük van rá, de mi annak tanítói oktassuk a gyermeket az iskolában, vezessük, irányítsuk az iskolán túl is, kedveltessük meg vele a léleknevesítő, életfenntartó munkát, mert az álprófétákkal szemben ez az igazi tanító hivatása.

Kolozsvár, 1923.

Patakfalvi Zsigmond, tanító.

Válasz

a „Brassói Lapok“ és a nagyenyedi ref. tanítóképző tanárkara vádjaira és leckéztetésére.

A személyemet és működésemet érintő bármilyen megérdemlő kritikát, vagy, ahogy ma szokásos egészben való lerántást, ha okot szolgáltatam rá, állom és türom, azonban a képzelődésen és álokoskodáson felépített agyongyötrő nekilendüléseket, nem engedem észrevételezés nélkül, számlám terhére iratni, senki részéről.

A „Brassói Lapok“ ez évi január hó 26-iki számában: „A Tanítók Lapjának aknamunkája“ cím alatt, a nagyenyedi ref. tanítóképző tanárkar cikkével kapcsolatosan olyan bevezetést ir előljáró beszéd gyanánt, amely nem fedi a valóságot, s egyetlen kiinduló oka az, hogy: a Tanítók Lapja szerkesztője, mintegy kétezer itt élő és működő társával egyetemben, magyar nyelvű iskoláknál működő, állami tanító, s így annak a legjobb szándéka és legnemesebb cselekedete

is, szerintük: „hangzatos jelszavak rongyaiba öltöztetett aknamunka“.

Legyen meggyőződve a Brassói Lapok, s mindazok, akikkel összefogva a magyar nyelvű iskoláknál működő állami tanítókat, s köztük első sorban a Tanítók Lapja szerkesztőjét egy lehellet fuvalommal a nem létezésébe szeretnék lökni, hogyha támadó állításaik a valóságnak megfelelőek és igazak lennének: egyetlen sor írásra sem vállalkoznánk; de bocsásson meg a Brassói Lapok szerkesztősége s annak élén álló ref. egyházkerületi világi főjegyző ur, másképen áll a szőnyegre hozott két ügy: a *Népmivélségi Irodalmi Részvény-Társaság szervezése* és a nagyenyedi ref. tanítóképző „*Gyorstalpaló tanfolyam*“ kérdése, mint ahogy azt az Önök érdekköre pertraktálja. Az előbbiről elmondottuk válaszával véleményünket ezen és új támadást megelőzően, most az utóbbi van napi rendben s válaszolunk arra, a Brassói Lapokon át, mint amelyik a nagyenyedi tanárok egyenkénti névtelenségét, a maga homlokterbe helyezésével vállalta, tanubizonyoságot téve, hogy amazok véleményével mindenben egyetért, még azon ügyben is, amelyhez különben érdemileg nem ért, csupán denunciól.

Kérdezem ennél fogva a szerkesztőket és a cikkező tanárikart, feleljenek egyforma felelősséggel: mi a célja, tendenciája a Tanítók Lapját és annak szerkesztőjét elpusztítani akaró cikkezésüknek? Az-e, hogy visszavonassák a dec. 21-iki Tanítók Lapjában „Gyorstalpaló tanfolyam“ cím alatt közölt észrevételező cikkekét s így nyugodtan, az Önök által alkotott közvélemény helyeslése mellett valósíthassák meg a félbemaradt existenciáknak, akik, nem tudhatni, kiknek a kegyelme folytán jutottak tanítói és kántori állásokhoz, rövid uton, végleges tanítókká való kiképeztetését; vagy az, hogy megfélemlítsenek mindenkit, aki nem felekezik s így szerintök nem is magyar, mivel álláspontjuk szerint itt magyar kulturmunkás csak az lehet, akiknek ezt bizonyos körök megengedik és előre azzá avatják.

Vizsgáljuk azonban meg a nagyenyedi tanárok cikkében levő vezérlő ténylogességet, tekintettel, hogy az észrevételezőre tett részolásaik amugy sem mentenek ki semmit abból, ami a tanárikar tervezésében elítélendő rossz, sem pedig egy momentummal nem lesznek nagyobbak, ha a Tanítók Lapját le is huzzák a sárga földig.

Ugy-e, mikor hírül vettük, hogy a Regát hat hetes kurzusokon tanítókat képeztet és küldi ki az egyes iskolákhoz, mindnyájan feljajdultunk és aggódó kétségbeeséssel tekintettünk a jövő elébe, hogy szép fejlődésnek indult, nivós népnevelésünk, népoktatásunk így rövidesen dilettánsok kezébe kerülhet s végképen elpusztul, a legbalkánibb állapotokba jut. De nem voltunk meglepődve még az ó-romániai 6 év alatti tanítóképzéssel sem, egyértelműen kívántuk a lehető legfejlettebb tanítóképzést, mert csupán jól képzett tanítóikar teremthet értékes és számottevő népoktatást.

Nos, ha mi következetesek maradván, hibáztat-

tuk a nagyenyedi ref. tanítóképző által a regáti mintára szervezési tervbe vett 6 hetes tanítói kiképzési kíségitő kurzusok rendszeresítését: olyan szörnyű bünt követtünk el, hogy ezért a Brassói Lapok és nagyenyedi tanítóképezdei tanárikar mindent reá kell szórjon? Hát annyira szent és sérthetetlen az egyházi légkörben élőknek minden cselekedete, hogyha az kétségbeejtően rossz is, ahhoz nem lehet hozzászólni más itt élő magyarnak, s csupán nekik adatott meg a jog és lehetőség mások felett ítéletet mondani?

Kérdezzük itt a nagy nyilvánosság előtt: miért kell a nagyenyedi ref. tanítóképzői tanárkarnak olyan altruistának lennie, hogy még az I—II-ik évet sem végzett, de tanítóságra vállalkozott, s folytatólag a III—IV-ik évet is csak így Isten tudja hogyan végző elemeket összeszedje és hat hetes kurzusokon, az ők otthoni magánszorgalmon való tanulásuk kiegészítésével, tanítókká képezze. Hát miért áll fenn a tanítóképző? Ezért? nem pedig azért, hogy rendes uton adjon alkalmat az arravaló elemeknek, hogy 4 évi tanulás alatt tanítókká képezhessék magukat? Kérdezzük az egyházkerületet, a tanárikart, a Brassói Lapokat: mit akarnak ezen félbemaradt existenciákkal? Miért nem hagyták — akik kihozták eredeti foglalkozási körükből — ott, ahol voltak, ahol szorgalmas munkával megkereshették volna tanítói cím és hivatal nélkül is kenyérüket; miért kellett őket a tanítói pályára biztatni, s most aztán kurzusokkal oklevélhez juttatni, hogy azután megnyomorítsák a népoktatást és népnevelést? Nincsen elég rendesen képzett és végzett nyomorgó tanító, még gyorsított tempóban szaporítani kell azok számát? Kell nekünk kétféle tanítói kar: egyik a rendes uton végzők és a népoktatást fenntartók csoportja, másik a kurzusokon végzők és a népoktatás munkakörében csak bukdácsoló eltartandók csoportja?

Mi tanítók, mint, akiknek e kérdéshez hozzászólni elsősorban van jogosultságunk: a leghatározottabban tiltakozunk, hogy a már egyszer kipusztult falusi mesterek világát, a képzett és hivatásuk magasiatán álló tanítóikarba belevegyítve, ismét visszahozzák. Ha annyira kedvesek: vigyék őket tanároknak, mert épen úgy lehetnek tanárok is, mint tanítók, de mi minden eszközzel küzdeni fogunk az ellen, hogy: pap-kocsisoknak és engedelmes szolgálóknak alkalmas, de a népnevelői és tanítói pályára teljesen képtelen elemekkel árássa el a nagyenyedi tanítóképző a magyar tanítók nivósan képzett testületét. S aki ebben tervezőknek segédkezet nyújt: az tudva és eltitkolt szándékkal határozottan alá akarja ásni a magyar népoktatást és népnevelést, legyen az Brassói Lapok, vagy nagyenyedi tanárikar is. Ezt bizonyítja, saját tekintélyüket önkezükköl lerombolni törekvő kirohanásuk, megfontolás helyett a veszedelembé belerohanó támadásuk.

A nekünk imputált magyartalan és vallástalan kitételeik pedig semmi egyebek: üres frázisoknál, semmit jelentő állításoknál azért, mert minden akarásuk a népnevelés mezején és az állami tanítóknak a megsemmisítésére való törekvésükben nem megy úgy,

ahogy akarják egész sikerrel, s azért veszik ezen terrorizáló fegyvert szájukba és szövetkezetten hirdetik mindenfelé.

Ha a népoktatásnak komoly munkásai állanak ennek a képzőnek szolgálatában: álljanak a sarkukra még a parancsoló főhatóságokkal szemben is, s mondják meg, hogy nem vállalják a felelősséget ilyen akciókkal, ilyen tanítóképzés inaugurálásával szemben, ha pedig erre képtelenek, hiába állanak a Brassói Lapokkal, vagy akár az egész egyházkerülettel is összefogottan a tanítói közvéleménnyel szemben, mert az meg fogja semmisíteni még csak megszületésre sem megengedhető törekvésüket. Mert a népnevelésnek nemcsak hajlongani tudó, de értékes munkássággal azt szolgálni képes egyénekre van szüksége. Ez a válaszuk a Brassói Lapoknak s a nagyenyedi tanári-karnak is. S aztán gyalázkodjanak, ahogy tetszik!

Gyerkes Mihály,

a Tanítók Lapja szerkesztője.

A tanterv magyar fordítása.

XIX.

D) Testgyakorlat.

Cél: A testgyakorlat célja a testi erőknek fejlesztése és erősítése; továbbá a kezek és alsó végtagok ügyességének megszerzése.

Gyakorlatok fiuk részére.

I—II. osztály.

1. Gyakorlatok a padban és azon kívül: Egyszerű gyakorlatok: Fejfordítás jobbra, balra stb.
2. Összetett gyakorlatok: Jobbkar felemelés és balkar hátra és fordítva stb.
3. Gyermekekjátékok: Testmozgással egybekötött tornajátékok és énekek.

III. osztály.

1. Rendgyakorlatok: Vonalba állítás nagyság szerint. A sor felállítása nagyság szerint. Igazodás. Födözés. — Jobbra és balra fordulás. Félfordulás jobbra, balra. Járás helyben határozott és határozatlan számú lépésekkel (ütemtartással). Körképzés.
2. Szabadgyakorlatok: Egyszerű szabadgyakorlatok, két ütemrészben: kar-, láb- és törzsgyakorlatokkal. Alap- és pihenő állás, lépő és guggoló állás. Társasgyakorlatok párosával és körben. Versenyfutás 20 m. távolságra.
3. Szerygyakorlatok: Magasugrás, átugrandó 20 cm. magasság. Távolugrás, 80 cm. távolság átugrandó. Függő létra: függőállások a legalsó fokon. A függésekben lábgyakorlatok. Rézsutos létra: Járások az 5. fokig a rézsutos létrán. Felállások és járások a fekvő gerendán.
4. Játékok: Farkas és bárány. A varju és híd. Labda dobás és fogás. Kötélhuzás.

IV. osztály.

1. Rendgyakorlatok: A III. oszt. anyagának átismétlése. Párok képzése arc- és oldalsorból. Fejlődés kettős sorokba, arc- és oldalsorból. Járás arcsorban határozott számú lépésekkel, ütem- és lépéstartással. — Járás oldalsorban ütemtartással. — Ellenvonulás balra és jobbra párokba.

Távolságvétel és zárkózás arc- és oldalsorban.

2. Szabadgyakorlatok: Egyszerű kar-, láb- és törzsgyakorlatok, 2 és 4 ütemrészből állók. Terpesz, kereszt- és védőállások.

Ugrás melleső, fekvő támaszba guggoló állásból és abban egyszerű láb- és kargyakorlatok. — Társasgyakorlatok párosával és hármasával. — Azután fabotokkal is. (A bot hossza 1 m.)

Versenyfutás 1—2 percig és 30 m. távolságra.

3. Szerygyakorlatok: Magasugrásban átugrandó 40 cm. Távolugrásban átugrandó 1 m. távolság. Függő létra: Függőállások a 2. és 3. fokon. Járások a középig.

Rézsutos létrán járások a felső és alsó oldalon a középig. Aláfördülések és átbujások az alsó végén.

Függőállásokba ugrások és azokban láb- és kargyakorlatok. Mászás egy rudon a középig.

Függőállások gyűrűhintán, azokban láb- és kargyakorlatok, félfordulatok.

Lebegőfa: Fekvőtámaszokban törzs, láb- és kargyakorlatok, $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ fordulatok. Járások megszakítással a közepén.

4. Játékok: Körfutás. — Kötél és kánya. Fehér és fekete. — Egyszerű játékok a labdával. — Kötélhuzás futással és vezényszóra. — Birkózás a botért.

V. osztály.

1. Rendgyakorlatok: Az előző osztályokban tanult gyakorlatoknak átismétlése.

Sorbontás 4 sorba. Fejlődés 4-es sorokba, arc- és oldalsorból. Járások arcsorban, 1—6 lépés. — Járások oldalsorban, ütem- és lépéstartással. — Járások oldalsorban körül- és kigyóvonulással. — Lépésváltás. — Ellenvonulás balra és jobbra kettős és négyes sorokba.

2. Szabadgyakorlatok: Két és négy ütemrészből álló egyszerű és összetett szabadgyakorlatok.

Támadó és védő állások. Társasgyakorlatok párosával és hármasával. Szabadgyakorlatok fabotokkal 4 ütemrészben.

Ugrás fekvő támaszokba, azokban láb- és törzsgyakorlatok. — Botbirkózás. (A bot hossza 30 cm., átmérője 25 mm.) — Kitarító futás 1—3 perc és versenyfutás 40 m.

3. Szerygyakorlatok: Kötélen átugrandó magasság 50 cm. s átugrandó távolság 120 cm.

Elugrások páros lábbal. Gyakorlatok a függő létrán. Függőállások a 2. és 3. fokon. Gyors járás a rézsutos létra alsó és felső oldalán a középig. Átbujások a létrán. Mászás a mászórud közepéig. Kar- és lábgyakorlatok a gyűrűhintán $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ fordulatokkal.

Kar- és lábgyakorlatok a lebegőfán, fekvő támaszokban törzsgyakorlatok összekötve $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ fordulatokkal.

latokkal. — Járás és gyorsjárás megszakításokkal a középén.

4. Játékok: Körfutás. — Egyszerű labdajátékok. — Egy lábú birkózás. — Szökdelő kör. — Fogoly. — Kötélhuzás futással.

VI. osztály.

1. Rendgyakorlatok: Szabad oktatás. Sorok képzése. Sorbontás változataival. Fejlődés sorokba arc- és oldalsorból. Ellenvonulás, — kettős sorokba, — jobbra és balra. Kanyarodás négyes sorokba.

Ellenvonulás jobbra és balra négyes sorokba.

2. Szabadgyakorlatok: Egyszerű és összetett két négy ütemből álló gyakorlatok, különösen védő és támadó állásokba. Ugyanezen gyakorlatok fabotokkal és súlyzókkal (párja 2 kg). Szökdelési szabadgyakorlatok helyben és továbbhaladással kötött sorokban. Társas gyakorlatok párosan és hármasával is és azután fabotokkal is. Fekvő támaszok és azokban kar- és lábgyakorlatok.

Kitartó futás 1—4 percig és versenyfutás 50 m. távolságra.

3. Szergyakorlatok: Magas ugrás. Átugrandó magasság 60 cm. ugródeszka nélkül is gyakorlandó; átugrandó távolság 150—200 cm. Ugrózsámolyoknál kettő-kettő egymás mögé állítható. Átszaladások és átugrások.

Járás és gyorsjárás a függélyes létra felső végéig.

Függeszkedések a függélyes és rézsutos létrák közepétől lefelé (csakis a kéz erejével), kézgyakorlatokkal.

A vízszintes létrán ugrások nyújtott és hajlított függésekbe. Függeszkedések lábgyakorlatok nélkül. Mérsékelt lengés.

Gyakorlatok a mászórudon hajlított függésbe. Versenymászás egy rúdon. Mászókulcsolások a mászókötélen.

Gyűrűhintán: fészek, hintázás, átfordulás és más gyakorlatok.

Gyakorlatok a lebegőfán: leülések, lefekvések és felállások. Kitérés. Átugrás.

Szökdelések helyben a lengőkötélen. Átszaladások és átugrások azon.

Tornagyakorlatok leányok részére.

1. Rendgyakorlatok.

I—II. osztály.

A sorba állás nagyság szerint és igazodás. Párok képzése. Fordulatok jobbról balra és viszont.

III—IV. osztály.

Sorakozás nagyság szerint. Igazodás és fődzés. $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ fordulatok. Sorbontás. Járás helyben, határozott és határozatlan számú lépésekkel csak ütemtartással. Körképzés. Ellenvonulás párokba. Fejlődés hár-

mas sorokba, arc- és oldalsorból. Távolságvétel arc- és oldalsorban.

V—VI. osztály.

Az arcpárok képzése arcsorból. Fejlődés négyes sorokba. Járások határozott számú lépésekkel 1—6 lépés. Járások oldalsorban, ütem- és lépéstartással. Ellenvonulás balra és jobbra, négyes sorokba. Lépés váltás. Sorbontás, változataival is. Két sor alakítása arc- és oldalsorból. — Járás oldalsorban körülvonulással és kigyóvonulással, ütem- és lépéstartással. — Kanyarodás négyes sorokba.

2. Szabadgyakorlatok.

I—II. osztály.

Néhány könnyebb szabadgyakorlat, melyeket a padokban is gyakorolhatnak, leginkább törzsgyakorlatok.

III—IV. osztály.

Egyszerű kétütemes kar-, láb- és törzsgyakorlatok.

Alap- és pihenőállás. Lépő- és keresztállások. Társasgyakorlatok párosával és körben. Egyszerű szökdelési gyakorlatok. Kitartó futás 1—2 perc és versenyfutás 20 m. távolságra.

V—VI. osztály.

Egyszerűen összetett két- és négy ütemrészből álló szabadgyakorlatok. Védőállások. Szökdelési gyakorlatok összekötve kargyakorlatokkal. Két és négy ütemrészből álló fabot-gyakorlatok. Kitartó futás 1—3 perc, versenyfutás 30 m. távolságra. (Folyt. köv.)

HIREK.

Felekezeti tanítók egyrésze keservesen panaszolja, hogy a Tanítók Lapját nem kapják kézhez, mert azt a plebánián visszatartják. Máshol az igazgató-tanító-előbb olvassa, egyrészt el is használja, s a megmaradó rongyokat aztán átadja a kezdő, fiatal kollegának, aki egyedül rendelte meg a lapot. Kitűnő állapotok, derék emberek az ilyenek, akik a más pénzén járatott újsággal így bánnak el. Kár, hogy vezető állásban vannak, a más tulajdonának tiszteletben tartását tanító iskolába kellene őket internálni.

Ref. tanító küldeménye. »Itt küldök a T. L. fenntartására 100 leut, mert meggyőződtem, hogy azt, mint a tanítók becsületes zászlóját fenntartani leg-
elemibb kötelességünk«. Ezt írja az utalvány szelvényén egyik ref. felekezeti kartársunk, akkor, amikor Hartwig rk. tanító a »Brassói Lapok«-ban nem megbízhatónak deklarálja a T. L.-jét, mert a tanítók körében egységbontó. Hála Istennek vannak világos látással bíró és a maguk eszével gondolkozó tanítók ugy

az állami, mint a felekezeti kartársak körében, akik önmaguk helyett maguk gondolkodnak s ítéletük szerint cselekesznek. Kétszeres köszönettel adózunk ref. kollegánknak lapfenntartási adományáért, s az ezt kísérő világos látású őszinte megnyilatkozásáért.

Szász Anna meghalt. *Weingärtner* Ödöné Szász Anna, néhai Szász Elek volt ujszékelyi kartársunk leánya, bodófalvi áll. tanítónő f. évi január hó 29-én életének 35 ik, tanítói működésének 11-dik évében súlyos betegség után meghalt. Egy gondos családanyát, munkás tanítót gyászol benne környezete. Nyugodjék csendesen.

100 éve mult. *Petőfi* Sándor születése száz éves évfordulóját ünnepli az egész művelt világ. Legutóbb a világhírű, párisi Sorbonne egyetem rendezett Petőfi emlékeztetőre fényes ünnepséget, amely alkalmával magyar részről *Pekár* Gyula mondott nagyhatású beszédet. Alig 21 nappal később született *Madách* Imre költő, a legremekebb szindarab: »Az ember tragédiája« szerzője. Többi szindarabjai és költeményei is elismeréssel fogadtatnak, a világirodalom kincsévé azonban ezen főműve vált. Ugyancsak ez évi január 22-én mult száz éve, hogy *Kölcsey* Ferenc *Csekén* Szatmármegyében egy papir lapon megírja a magyar *Himnusz*t, a magyar nép zivataros századaiból meritve tárgyát, örök zsoltárképen adva azt a magyar nép ajkára. Ugyancsak ez évben született meg *Bolyai* János agyában »a tér igaz tudománya«, — nem euklidesi geometria, mely Bolyai nevét világhírűvé tette. *Pasztör* Lajos születésének december 27-én mult száz éve. Ő az emberiség egyik legnagyobb jótévője: a veszettség elleni védekezés felfedezője. *Jenner* (Dzséner) Edvárd angol sebész a védhímlőteltés feltalálója, most száz éve hunyta örök álmokra szemeit. Nem volt betegség, mely a hólyagos, vagy mint ennek elfajult és halált okozó állapotát nevezik: a fekete hímlőnél több emberáldozatot követelt volna. A 16-ik században csak Mexikóban három milliónál több ember életét oltotta ki ez a gyógyíthatatlan és feltartózatlanul tovaterjedő ragály: a hímlő. Ezen legnagyobb ellenségnek állott utjába, *tehénhímlő* oltóanyagának feltalálásával, melyet azóta a világ minden országában használnak.

A nyugdíj törvény. A nyugdíj törvénytervezetben, mint értesülünk, lényeges változások lesznek, amennyiben 30—40 évi szolgálat után mindenkit nyugdíjállományba helyezhetnek, tehát 30 évi szolgálat után is kérheti a tisztviselő orvosi bizonyítvány nélkül is nyugdíjazását. A nyugdíjösszeg megállapításánál a három utolsó esztendő alapfizetése lesz alapul véve, melyhez még a drágasági pótlék és lakáspénz is járul, valamint az a nyugdíjnak 25%-át képező összeg, amelyet minden még fel nem nevelt gyermek után fizetünk. Az özvegyek annak a nyugdíjnak az 50%-át kapják, amelyet a férj kapott volna.

Fizetések ideje. A tanítói, tanári fizetések kiutalása idejéül a hónap utolsó napját tervezik. A februári fizetések kivételesen 10-én kjutaltatnak. Így a tisztviselők is ezután utólagosan kapják fizetéseiket.

Népmívelési Irodalmi R. T. részvényjegyzéseit kérjük mindenholnan beküldeni. Az alakuló közgyűlés husvét nagy hetében tartatik meg.

»Vasárnap Délután«. Ez a címe annak a kis füzetes folyóirathamak, amelyet *Balázs* Ferenc és *Szent-Iványi* Sándor unitárius theologusok szerkesztették és adnak ki. Oktató, szórakoztató népművelő irat, melynek terjedése csak hasznos kulturánk építésénél. Sok sikert kívánunk a fiatal írók nemes és pártolásra igen érdemes vállalkozásához.

x **A Minerva**, könyvkiadó vállalat kiadásában a következő miniszterileg jóváhagyott ellemi iskolai könyvek jelentek meg: *Fejes-Ferméry*: Uj ABC, *Péter-Tóth-Mezey*: Olvasókönyv II. rész, Olvasókönyv III. rész, Olvasókönyv IV. rész, *Szilágyi*: Kolozsmegye földrajza, *Szilágyi*: Földrajz a III. és IV. osztály részére, *Torday Lajos*: Számítan II. o. és Számítan III. oszt. részére. Kapható a Minerva Nyomdai Részvénytársaságnál Kolozsvárt és minden könyvkereskedésben.

x **Illusztrált** és eredeti tanulójaz-mellékletekkel ellátott *Rajztanmenet* füzetem még kaphatók. Mind a 3-féle füzetet együtt, 15 leu beküldése ellenében portómentesen küldöm. *Hosztinszky Antal* áll. tanító. Oravița-Mostană. (Banat.)

Szerkesztői üzenetek.

Uj előfizetőinknek. Megható kedves soraikért, élénk biztatásukért, meleg elismerésükért itt és együttes válaszban mondok szívből jövő köszönetet. Esztendő elején vagyunk, lapunknál is változások vannak. Akik megunták a hátrálékokért való zaklatásainkat, dérrrel-durrall kiválnak, mert meggyőződtek, hogy a lapot nemcsak megrendelni és olvasni kell, de annak árát fizetni is, elmulaszthatatlan kötelesség. Uj előfizetőink nem levelezőlappal, hanem előfizetési pénzzel jönnek, ezért is köszönetet mondunk.

Keltezés. Nyugták, vagy bármiféle okmány keltezése alkalmával nem mindig azt a helységet kell írni, ahol az okmány aláírásakor tartózkodunk, vagy a nyugta értékét kifizetik, hanem állandó tartózkodásunk, lakóhelyünk nevét. Csak kivételes esetekben, az adott viszonylatok irányítása szerint írjuk az okmány keltezésekor azt a helység nevét, hol az ügy elintézését nyer, illetőleg az aláírásakor tartózkodunk.

Á. S. Bodófalva. Elhalt tanítónő közhivaltal betöltő férje felesége után semminemű járandóságra nem tarthat igényt; a hátramaradt gyermek számára és temetési költség címén lehet kérelmezni a kultur miniszter urtól segélyt, a megnyerése azonban kevés sikert ígér, különösen, amíg a tisztviselők nyugdíj törvénye nem kerül megvalósítás alá. A tanfelügyelő adott esetek elintézéséből kimerítőbb információt adhat. Üdvözlöt.

Könyvnyomda R. t. Odorheiu.

Kiegészítő tanítói vizsgák tankönyvei kaphatók: a „Minerva“ Részvénytársaságnál Cluj.